

PM:

Påverkan på faunan av ny väg vid faunabron i Mertainen

Andreas Öhlund, Trafikverket

Jan Olof Helldin SLU, Centrum för biologisk mångfald



Inledning

Faunabron vid Mertainen (Knr 100-179-1) över E10 byggdes 2016, primärt för renarnas och rennäringens behov. E10 passerar här en flyttled av riksintresse för rennäringen; bron behövs för säker passage för stora grupper av ren till fots, och platsen är även kritisk för enstaka och mindre grupper av friströvande ren i synnerhet under vårvandringen. I området förekommer också årstidsvandrande älg, med ansamlingar av älg längs vägen vintertid.

Under i mars 2020 anlades en ny väg över passagens norra del, vinkelrätt mot djurens rörelseriktning, se bild ovan. Vägen är avstängd och avsedd att användas endast undantagsvis då högre fordon behöver passera.

Eftersom viltkameror (rörelseutlösta automatkameror) var monterade i och kring bron före och efter det nya vägbygget har vi här analyserat bilder från dessa, för att se om det finns något som pekar på att djuren störs av den nya vägen, och att funktionen av faunapassagen därmed har försämrats.



Faunabron vid Mertainen, foto Trafikverket.

Material och metoder

I bron var 8 st viltkameror monterade (se bild), varav två satt uppe på bron (brokameror; gul punkt) avsedda att täcka in passerande djur, och tre på vardera sidan (referenskameror; vit punkt) för att notera djur i den närmaste omgivningen, på väg till eller från bron. Kamerorna sattes upp i november 2018 och togs ner i juni 2020.

Baserat på bilder från kamerorna räknade antalet passerande djur, uppdelat på art och riktning (norrut eller söderut), före (2019) och efter (2020) anläggandet av den nya vägen. Vi använde oss endast av perioden 24/5-17/6 under de bägge åren, dels för att det är en viktig period för vårvandringen med en topp i antal renar och älgar som passerar, och dels för att detta var den överlappande perioden med bäst och mest jämförbara data (inga kamerastörningar som kunde noteras).

Vi lade fokus i analysen på brokamerorna, medan referenskamerorna användes för kompletterande information om beteenden. Beteendeanalysen baserades på att se om det fanns uppenbar tveksamhet hos djuren, rörelser fram och åter, etc.

Vi har i möjligaste mån försökt separera individer, baserat på unika teckningar, eventuell märkning och tidpunkt. Det går dock långt ifrån alltid, och det ska poängteras att enstaka individer kan ha räknats flera gånger. Antal passager är därför inte liktydigt med antal unika djurindivider.

Även eventuella fordon på den nyanlagda vägen noterades.



Kameraplacering; gul punkt = brokamera, vit punkt = referenskamera.

Resultat

Tabell. Antal djur som passerat i respektive riktning, året före och efter anläggandet av nya vägen.

	2019			2020		
	N	S	Tot	N	S	Tot
Ren	83	84	167	37	70	107
Älg	6	1	7	7	7	14
Hare	2	11	13	0	0	0
Räv	0	0	0	2	0	2

2019

Under den 24/5 – 17/6 2019 var antalet räknade renar som passerade 167 st (se tabell ovan). Av dem var det 83 som gick norr och 84 som gick söder. 7 älgar passerade varav 6 norrut och 1 söderut. Det var 13 harar som passerade och av dem var det 2 som gick norrut och 11 gick söderut. Inga rävar som passerade. Under perioden fanns det ingen händelse som vi tolkar som



tveksamhet eller att djuren vänt tvärt på väg norrut och gått tillbaka söderut (se exempel i bilder nedan från 14/6 2019).



2020

Under 24/5 – 17/6 2020 var antalet räknade renar som passerade 107 (se tabell), varav 37 gick norrut och 70 gick söderut. Det var 14 älgar som passerade, 7 norr och 7 söder. 2 rävar passerade och båda gick norrut. Inga harar passerade under perioden. Vid ett par tillfällen noterades beteenden hos ren/älg som kan tolkas som tveksamhet, se nedan.

24/5 2020 (bilder nedan) – en ren visar tveksamhet under ca 13 minuter, går norrut och sedan tillbaka söderut, sedan åter norrut. Efter ca två timmar går samma ren söderut igen (framgår ej på referenskameror var renen har befunnit sig under tiden).



26/5 2020 (bilder nedan) – en älg vistas inom passagen i ca 1 timme och 40 minuter, verkar orolig och blir sedan skrämmd. Kommer från början från norr, visar viss försiktighet att gå över nyanlagda vägen men gör det efter ca 45 min. Älgen går sedan flera ansatser att gå över till södra

sidan; går 8 gånger fram och tillbaka över bron men fullföljer ingen passage. Verkar slutligen gå tillbaka norrut.



Inga fordon noterades på den nyanlagda vägen under studieperioden.

Diskussion

Vi kunde inte notera någon uppenbar skillnad i antal passerande älgar eller renar mellan åren. Det totala antalet fullföljda renpassager över bron (summerat för bägge riktningar) var lägre 2020, men antalet älgpassager var högre. Viss skillnad fanns i nettoantalet passager; älg gick främst norrut 2019 men lika mycket åt båda hållen 2020, ren gick i stort sett lika mycket åt båda hållen 2019 men främst söderut 2020. Det ska understrykas att djur kan ha missats, eftersom det är svårt att täcka in en hel faunabro av denna storlek med bara 8 kameror, och även väder och vind gör att kamerorna inte alltid fungerar till 100%.

Baserat på djurbeteenden på bilderna sågs inga uppenbara skillnader mellan åren. Trots några få tillfällen då älg/ren visade tveksamhet att passera under 2020 var dessa beteenden inte uppenbart kopplade till nya vägen, och de flesta älgar och renar passerade även 2020 utan synbar tveksamhet.



För hare noterades inga fullföljda passager 2020, vilket var en tydlig skillnad mot 2019. Men eftersom harar sågs springa på den nyanlagda vägen vid flera tillfällen tror vi inte att skillnaden mellan åren beror på nya vägen.

Sammantaget såg vi ingen tydlig förändring i brons funktion för faunan med den nya vägen. Detta är kanske inte förvånande, mot bakgrund av att nya vägen endast undantagsvis har trafik, och strukturellt inte skiljer sig särskilt mycket från renbron i övrigt (saknar vegetation). Resultaten kan vara av intresse eftersom det är den faunabro som hittills genomgått störst förändring under pågående faunaövervakning.

Om studien

Studien gjordes inom ramen för Andreas Öhlunds sommarjobb på Trafikverket region Norr 2020, handlett av Jan Olof Helldin.